

VEILEDNING FOR SKJELLPRØVETAKING OG UTFYLLING AV SKJELLKONVOLUTTER VED PRØVETAKING OM HØSTEN

Utarbeidet med utgangspunkt i veiledning utviklet av Norsk Institutt for Naturforskning.

Ved skjellprøvetaking behandles død fisk og fisk som skal gjensettes noe forskjellig. På død fisk skrapes slimlaget bort før man tar skjellprøve. Deretter skrapes minimum 30 skjell av fisken ovenfor sidelinjen mellom ryggfinnen og fettfinnen som anvist på tegningen på baksiden på skjellkonvolutt. På død fisk kan man benytte tang, eller kniv hvis dette er mest praktisk. Skjellene legges direkte i konvolutt slik at de får tørke (ikke i plast). Det må bare legges skjell fra én fisk i hver konvolutt. På levende fisk nappes 5-10 skjell skånsomt ut enkeltvis **med en smal tang**. Levende fisk blir rolig og lettere å håndtere dersom en klut el. lignende legges over fiskens hode. Skjellene legges direkte i konvolutt som gjerne kan tørkes i romtemperatur.

Ved hjelp av skjellprøven kan vi finne ut hvor lengde den har vært i sjøen (en eller flere vintre), hvor godt den har vokst, og dersom fisken er en villfisk, kan vi også se hvor gammel den var da den vandret ut fra elva. En nøyaktig utfylt skjellkonvolutt vil i tillegg gi oss opplysninger om hvor i elva fisken ble fanget (fiskeplass som kan gjenkjennes på kart) og når den var der (dato). Dette kan vi bruke til å undersøke fordelingen av fisk i vassdraget. Ved hjelp av skjellprøven kan vi i tillegg finne ut om fisken er en villaks, en laks som er satt ut i kultiveringssammenheng eller om den er en oppdrettslaks. Skjellene kan også brukes til å utvinne DNA til genetiske analyser.

Fiskeskjel-konvolutt

Nr:

Vassdrag:

Lokalitet:

Fangstdato: / -

Art:

Lengde: Vekt:

Hann Ho

Kjønnsbestemt ved å
åpne fisken Ja Nei

Vill Oppdrett

Feittfinneklipt: Ja Nei

Avliva Sett ut att

 HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

Eksempel på korrekt utfylt skjellkonvolutt for villaks som settes ut:

Kommentarer til rubrikkene på skjellkonvolutten:

Nr: Ikke nødvendig å fylle ut.

Vassdrag: Navnet på vassdraget.

Lokalitet: Navnet på fiskevaldet, elvestrekningen eller fiskesonen, og navnet på den lokale fiskeplassen

Art: Laks, sjøaure eller regnbueaure

Dato: Fangstdato og fangstår

Lengde: Fiskens lengde måles fra snuten til enden av halefinnen med halefinnen liggende i naturlig stilling (se tegningen på baksiden av skjellkonvolutten). Angis i helst i mm.

Vekt: Fiskens rundvekt (dvs. vekta av usløyd fisk) til nærmeste 100 g. Fisk som gjenutsettes, veies ikke.

Kjønn: Her angis fiskens kjønn.

Kjønnsbestemt ved å åpne fisken: Dersom kjønnnet er bestemt ved å åpne fisken og se på rogn/melke krysser man av **JA**. Dersom kjønnnet er bestemt på ytre kjennetegn uten å åpne fisken krysser man av **NEI**.

Villfisk – Oppdrett: Det er viktig at fiskeren krysser av om laksen er vill eller oppdrettslaks. Dersom bestemmelsen er usikker, skriv usikker eller ? på konvolutten .

Modning: Dette står ikke på konvolutten dessverre, men for rømt laks noteres det om den er moden eller en gjellfisk, nederst på konvolutten

Fettfinneklippet: Ved utsettinger av fisk for kultiveringsformål blir fisken ofte merket ved å klippe av fettfinnen. Kryss av i denne rubrikken dersom fettfinnen mangler.

Husk å skrive på **kontaktinformasjon for fiskeren** på baksiden av skjellkonvolutten. De som fyller ut nr for mobiltelefon vil få tilsendt SMS med informasjon om fisken de har tatt skjellprøver av.

Kjennetegn på rømt laks:

Rømt oppdrettslaks: Rømt oppdrettslaks kan ofte gjenkjennes på flere trekk ved utseende slik som defekte finner, forkortede gjellelokk og snute/kjeve deformasjon. På skjellkonvolutten ber vi om at flere trekk kommenteres:

Avkortede halefinnefliker: Hos villfisk ender normalt halefinnen i svært markerte spisser hvor de to ytre finnestrålene normalt er de lengste. Oppdrettsfisk har ofte påfallende avrunding av én eller begge haleflikene.

Klumpformet finne: De mest ekstreme finneskadene arter seg som en klumpformet finne (klumpfinne); det er en finne som er slitt ned til en brusklignende klump slik at finnestrålene knapt er synlige, eller at finnen er helt borte.

Bølgete finnestråler: Bølgete Rygg- eller brystfinnestråler kan også være et kjennetegn. Man bør sjekke at dette forekommer også bak de to fremste finnestrålene på grunn av forstyrrelser av mulig garnskade på de fremre strålene. Når finnestrålene er bølgete, vil finnene ofte ha en vridd eller bølgete form når de spiles ut. Villaks har vanligvis rette eller jevnt buede finnestråler. Defekter på finnene kan lett oversees med mindre finnene inspiseres ved å strekke ut finnene og kjenne på finnestrålene med tommel og pekefinger. På brystfinnene ses eller kjennes unormale strukturer primært som brekk- eller bølgedannelser på de to ytre finnestrålene hos oppdrettsfisk, men kan også ses på de andre finnestrålene.

Snute/kjevedeformasjon: Kjevepartiet har defekter, som f. eks. avvik fra det naturlige overbitt og skjevheter og forkortelser av under- og overkjeve.

Gjellelokkforkorting: Gjellelokkforkorting betyr at ett eller begge gjellelokk er så forkortet at deler av fiskens gjeller er synlig når lokkene er naturlig lukket.

TAKK FOR HJELPEN!